

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายบุญส่ง กุลบุปผา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๓๙/๒๕๕๕

วันที่ ๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

มติของพรรคเพื่อไทยที่อนุญาตให้นายสฤพร นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๘๒ เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม มาตรา ๑๐๒ (๙) มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒) และมาตรา ๒๖๕ หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจกรรมในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการเมืองปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้” วรรคสาม บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นว่ามีมติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย” วรรคสี่ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มติหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป” และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในกรณีที่สมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรรมการบริหารพรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของ

จำนวนกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนเห็นวามติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญหรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย”

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวอยู่ในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย เป็นการรับรองเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและเมื่อรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองโดยได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองจากนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองก็จะมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย นโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมืองและมติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง โดยมีหัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้แทนของพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการคุ้มครองสมาชิกพรรคการเมืองไม่ว่าจะอยู่ในสถานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือกรรมการบริหารของพรรคการเมืองจากการดำเนินการของพรรคการเมืองซึ่งออกเป็นมติหรือข้อบังคับพรรค รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นวามติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองนั้นขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ และในประเด็นวามติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองนั้นขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือไม่ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓ กำหนดจำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรรมการบริหารของพรรคการเมือง และสมาชิกพรรคการเมืองที่จะมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ว่า นายสิทธิพร นาคสุข เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคเพื่อไทย คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ ครั้ง ซึ่งครบจำนวนตามสัดส่วนที่พรรคเพื่อไทยได้รับการเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนด โดยไม่มีชื่อนายสิทธิพร ในประกาศผลการได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อแต่อย่างใด ต่อมานายสิทธิพร ได้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรและได้รับเลือกตั้งตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง

ผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร ลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๕ ซึ่งผู้ร้องกล่าวอ้างว่า พรรคเพื่อไทยมีมติอนุญาตให้นายสิทธิพร ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ เพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรเป็นการขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แต่พรรคเพื่อไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า ไม่เคยอนุญาตให้นายสิทธิพร ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ประเด็นที่ต้องพิจารณาในเบื้องต้น จึงมีว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติอนุญาตให้นายสิทธิพร ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ เพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้เป็น ๒ ประเภท คือ สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ โดยการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้นและให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อใดบัญชีรายชื่อหนึ่งเพียงบัญชีเดียวโดยให้ถือเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวพรรคการเมืองต้องจัดทำขึ้นพรรคการเมืองละหนึ่งบัญชีไม่เกิน บัญชีละหนึ่งร้อยยี่สิบห้าคน ซึ่งเป็นจำนวนทั้งหมดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ส่วนการคำนวณสัดส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองที่จะได้รับเลือกตั้งนั้น รัฐธรรมนูญกำหนดให้นำคะแนนที่แต่ละพรรคการเมืองได้รับการเลือกตั้งรวมทั้งประเทศแล้วคำนวณเพื่อแบ่งจำนวนผู้ที่จะได้รับเลือกของแต่ละพรรคการเมืองเป็นสัดส่วนที่สัมพันธ์กันโดยตรงกับจำนวนคะแนนรวมข้างต้น โดยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีรายชื่อในบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองได้รับเลือกตามเกณฑ์คะแนนที่คำนวณได้เรียงตามลำดับหมายเลขในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้น ซึ่งข้อเท็จจริงปรากฏว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งได้คำนวณสัดส่วนผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ไม่ปรากฏชื่อนายสิทธิพร ในประกาศผลการได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคเพื่อไทยแต่อย่างใด นายสิทธิพร จึงมิได้มีสถานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเมื่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงและประกาศผลการเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบจำนวนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดแล้ว นายสิทธิพร ก็มิได้มีสถานะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๑ อีกต่อไป เพราะไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม

บัญชีรายชื่อนั้นอีกแล้ว เพียงแต่ผู้ที่มีรายชื่อในบัญชีรายชื่อซึ่งมิได้รับการเลือกตั้งตามประกาศผลการได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมีสิทธิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญกำหนดให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรประกาศให้ผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นเลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง ดังนี้ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายสธิพร มิได้มีสถานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของผู้ร้องที่ ๑ ไม่ว่าจะพรรคจะมีมติให้นายสธิพร ออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อหรือไม่ก็ตาม นายสธิพร ย่อมใช้สิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรได้ คำร้องของผู้ร้องจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า ให้ยกคำร้อง

นายบุญส่ง กุลบุปผา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ